No. 1810 Vrijdag 7 September 1918. 35ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4, Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

Krachtsontplooiing.

Houtrust en het Amsterdamsche stadion zijn eenige dagen vóór de verkiezingen in Nederland getuige geweest van de grootsche, ongekend massale ontplooiing van Roomsche levenskracht en onverbreekbare eenheid.

De Roomsche volksziel, die zich tot nu toe haast niet dorst uiten dan in heiligdommen en binnenkamers, heeft in die dagen in het openbaar blijk gegeven van haar hoogere, volgroeide, steeds jeugdige en frissche levenskrachten.

't Was als een blij ontwaken op 'n zonnigen morgen na een donkeren nacht, als de ontbolstering van een gerijpte vruchtkern vol heerlijke sappen, die de Roomsche levensdaden doordringen en tot hoogere rijpheid opvoeren.

Roomsch Nederland heeft zijn bleuheid afgeschud, niet in prikkelenden kwajongensdurf van: „daar ben ik nu", doch door de waardige tentoonspreiding van zijn ontplooide kracht, in het volle bewustzijn van zijn recht en sterkte, zoolang door medeburgers, kleiner in macht en aantal, openlijk miskend en veronachtzaamd.

Roomsch Nederland heeft zijn rechtspositie begrepen, het wil de waarheid practisch erkend zien, dat een katholiek een even gelijkberechtigd staatsburger is als zij, die een anderen godsdienst belijden of degenen die meenen zich zonder God wel door het leven te slaan, die den Staat als het hoogste Wezen beschouwen.

Roomsch Nederland wil een scherpere belichting geven aan het klare, historische feit, dat het lidmaatschap van de eene, internationale Kerk geen beletsel vormt om tevens een degelijk vaderlander te zijn, die in eerbied aan het Vorstenhuis zijn meerdere niet aantreft, die de wetten des rijks uit strenge gewetensplicht onderhoudt, die zijn belastingpenningen offert en de staatslasten draagt op een zeker zoo willig gebukten schouder als zijn overige niet-katholieke landgenooten.

Maar het wil dan ook zijn onaantastbare, niet te loochenen gelijke rechten ten volle zien erkend en gehandhaafd. En daarvoor zal het voortaan opkomen met ontembare kracht en ijzeren doorzettingsvermogen, totdat de logica zegeviert over de jarenlang ingeroeste gewoonte van onderdrukking en achteruitzetting.

Maar Roomsch Nederland wil meer. Krachtens de verheven zedelijke beginselen, waarop zijn geloofs- en staatsleer is opgebouwd, kan het aan 't Nederlandsche volk de rijke zegeningen doen toekomen eener christelijke regeering. Op zijn rijk sociaal program, tot in merg en been democratisch, prijkt de oplossing van het sociale vraagstuk in een kort maar kernachtig schema. Dit aan het volk in zijn breede lagen te schenken in ruil voor een vrijzinnig-socialistisch beloftenlijstje, waarvan geen enkel punt voor het staatsleven is uitgevoerd, geen enkel onderdeel practisch ontwikkeld, dàt wil Roomsch Nederland.

En om aan het katholieke kiezerscorps een laatste aansporing mede te geven, om geestdrift te wekken voor hun heilige zaak, om de voorgestelde eenheid van actie plastisch uit te beelden en te symboliseeren door de samenstrooming van tienduizenden, één van geloof en beginselen, één van hart en ziel, tot dàt doel werden de Roomsche meetings op Houtrust en in het Stadion gehouden.

En zij zijn bovenmate schitterend geslaagd. 't Waren grootsche betooningen, ongekende manifestaties van wat er leeft en trilt in de ziel van het Katholieke volk. De luidschallende kreet, door trompetters voortgestuwd in het luchtruim: „Geloofd zij Jezus Christus," waarop de tienduizenden terruggolfden met machtige stem: „In alle eeuwigheid Amen," het zich onstuimig ontketenende enthousiasme, wanneer de gloeiende geestdrift der sprekers in de volksmassa's werd overgestort, het met levendige aandoening gezongen strijdlied door duizenden kelen, ondersteund door mannen- en jongenskoren, geschraagd en gedragen door machtige orkesten, 't was alles een openbare fiere geloofsbelijdenis, een huldiging van God, Meester over hemel en aarde, Koning over menschen en staten, 't was een heilige eedszwering om Hem de eerste plaats weer terug te geven in het openbaar leven, waaruit Hij verbannen is.

Dáár op de ruime velden gevoelde Roomsch Nederland dan ook zijn volle mannelijke kracht en eigenwaarde. Dáár in de hoogopgebouwde amphiteaters herinnerde het zich den tijd der eerste christenen; doch het begreep, dat de catacombenjaren met de bange verschuiling voorbij zijn, dat thans het oogenblik is aangebroken om de Katholieke beginselen vooruit te dragen, die, op het woord van den roemrijken Paus Pius X z. g., „alles willen herstellen in Christus," beginselen, die als doordrenkt zijn met den geest van den werklieden-Paus Leo XIII z. g., een geest, neergelegd in Zijn onsterfelijke Encycliek „Rerum novarum."

Dáár werd ook besloten de vrijheid te veroveren voor kerk en school, de ziel van het kind te redden uit de klauwen van het ongeloof; dáár werd Talma's nagedachtenis eerbiedig gevierd en beloofd zijn laatste wilsuiting ten gunste van de arbeiders, zieken en weezen uit te voeren.

Dáár werd aangespoord de maatschappij weer op christelijke grondslagen te vestigen, het anti-clericalisme voor goed te verbannen, het zedelijk gehalte des volks te verhoogen en in gelijken tred daarmede de stoffelijke welvaart; dáár werden toekomstplannen ontvouwd over vredesactie, geleidelijke ontwapening, de „kerstening" van Indië naast een geleidelijk zich ontwikkelend zelfbestuur, de regeling der crisismaatregelen, de opheffing van den landbouwstand, kortom het geheele Roomsche program passeerde de revue.

Hoogst voldaan applaudisseerden de duizenden toehoorders als 'n klare uiting van hun woordverpanding. En onder het zingen van hun christelijke liederen trokken de Roomsche strijders en propagandisten naar huis terug, bij geheel Nederland een diepen indruk achterlatend van hetgeen Roomsche kracht, organisatie en durf vermogen.

Was het wonder, dat overal in den lande de loopende gesprekken handelden over Houtrust en het Stadion en de verwondering zich algemeen uitte in het teekenend woord: „Wie had dat van die Roomschen gedacht?"

Roomsch Nederland heeft zich ontplooid; de reveille is geblazen, de veldtocht tegen ongeloof en socialisme is begonnen met als inzet: het behoud en de zege van het christendom in Nederland.

Voorloopig Verslag

over de verordening, regelende het onderwijs in de kolonie Curaçao.

Algemeene beschouwingen.

Tegen de strekking van het ontwerp werden geene bedenkingen geopperd.

Enkele leden noemden het aantal kweekelingen en onderwijzers 4de klasse (die later den titel zullen krijgen van hulponderwijzers), welke leerkrachten, blijkens de Memorie van toelichting, ook door het Bestuur niet als gewenschte onderwijskracht worden beschouwd, in verhouding tot het aantal onderwijzend personeel (98 op 208 volgens het Koloniaal Verslag voor 1917), bovenmatig groot. Zij stelden voor om — daar thans nog niet kan worden overgegaan die leerkrachten inééns uit de scholen te doen verdwijnen — te bepalen, dat na een zekeren termijn, b.v. 5 jaren na de inwerkingtreding der verordening, geene kweekelingen of hulponderwijzers op de scholen werkzaam mogen zijn.

Eenige andere leden wenschten alleen de kweekelingen uit de scholen te zien verdwijnen.

Weer enkele andere leden waren voor het behoud zoowel van de hulponderwijzers als van de kweekelingen. Deze leden betoogden, dat het der Katholieke missie moeilijk zal vallen al die leerkrachten door betere te vervangen. Tegen het behoud der kweekelingen was naar hunne meening bovendien geen bezwaar, daar zij toch niet zelfstandig in de scholen werkzaam zullen zijn.

Eenige leden waren van oordeel, dat de bevoegdheden van de Commissiën van onderwijs in dit ontwerp zóó verkort worden, dat volgens hen het bestaan van die Commissiën overbodig wordt. Zij stelden voor het ontwerp zoodanig te wijzigen, dat de Commissiën dezelfde bevoegdheden en verplichtingen als onder de nog vigeerende onderwijsverordening behouden, Commissiën van bijstand van den Gouverneur blijven en alzoo naast en niet onder den Inspecteur van het Onderwijs worden geplaatst, hetgeen naar hunne meening de art. 111 § 2, 219 § 5, 121 §§ 3, 5 en 6 en 122 § 3 beoogen.

Door enkele leden werd gevraagd waaraan het toe te schrijven is, dat het aantal leerlingen der openbare school op Bonaire, dat in 1912 102 bedroeg, in 1916 teruggeloopen is tot 32 en naar de oorzaak, dat de percentage van het schoolverzuim op Curaçao grooter wordt, terwijl zij op de andere eilanden der kolonie daalt.

Artikelen.

Art. 5 letter i. Enkele leden waren van oordeel, dat het geven van onderwijs in nuttige lichaamsoefeningen en spelen door het klimaat en de schooltijden op groote bezwaren zullen stuiten. Volgens hen houdt deze alinea bovendien geene rekening met gebrek aan lokaliteiten en den financiëelen toestand der ouders van nogal vele leerlingen. Verscheidene ouders kunnen aan hunne kinderen niet het schoeisel, de kleeding en de voeding geven, noodig om geregeld en getrouw aan de lichaamsoefeningen en spelen deel te nemen en indien de kinderen geene schoone kleeren en fatsoenlijke schoenen hebben om er mede voor den dag te komen, blijven zij van de school weg, zoodat door het verplichtend stellen van het vak het schoolverzuim nog zal toenemen. De leden aan het woord stelden voor om het onderhavig vak facultatief te stellen of te bepalen, dat het slechts zooveel mogelijk zal worden gegeven, ter beoordeeling van het schoolbestuur.

Andere leden waren van oordeel, dat het vak nuttige lichaamsoefeningen en spelen verplichtend moet zijn, daar het dringend noodzakelijk is voor de lichamelijke ontwikkeling der jeugd.

Gevraagd werd of in Nederland dit vak op het programma der lagere scholen voorkomt.

Art. 5 letter k. Enkele leden merkten op, dat dit vak, (nuttige handwerken voor meisjes, waaronder ook begrepen stroovlechten, *Red.*) reeds aan alle meisjes op de lagere scholen onderwezen wordt. Is het de bedoeling, vroegen zij, dat de personen, die thans daarin onderwijs geven, een examen moeten afleggen?

Art. 12 § 2. Eenige leden gaven dringend in overweging te bepalen, dat ook op de openbare en gesubsidiëerde bijzondere scholen in het stadsdistrict op Bonaire en Aruba het onderwijs in het Nederlandsch zal worden gegeven, daar reeds thans op die scholen het Nederlandsch de voertaal is.

Art. 12 § 2. Eenige leden achtten de uitdrukking „zooveel mogelijk" te elastisch. Zij vreesden, dat, blijven die woorden in de verordening, men er nooit toe zal komen, dat het Nederlandsch de voertaal zal worden, waartoe men wel zal kunnen geraken, indien bepaald wordt, dat na verloop van een zeker aantal jaren het onderwijs op alle scholen in het Nederlandsch moet worden gegeven.

(Art. 12 § 2 luidt:
Op de openbare en gesubsidiëerde bijzondere scholen in de buitendistricten van Curaçao en op de overige eilanden der kolonie wordt het onderwijs *zooveel mogelijk* in het Nederlandsch gegeven. *Red.*)

Art. 12 § 3. Gevraagd werd of het de bedoeling is eene bepaalde methode voor elke vreemde taal voor te schrijven.

(Art. 12 § 3 luidt:
Bij het onderwijs in Engelsch, Spaansch, Fransch of Hoogduitsch wordt overeenkomstig de eischen der methode van die taal gebruik gemaakt. *Red*)

Art. 13 § 1 b. Men merkte op, dat het bewijs (van bekwaamheid om onderwijs te geven, wat bij deze verordening gevorderd wordt *Red.*) als het in den vreemde is afgegeven, door een Nederlandschen consul moet zijn gelegaliseerd.

Art. 13 § 2. Men kon niet inzien waarom vreemdelingen (die geen ingezetenen der kolonie zijn *Red.*) eene vergunning moeten hebben (n.l. van den Gouverneur om onderwijs te geven. *Red.*)

Verscheidene leden waren van oordeel, dat, als men goed onderwijs kan krijgen van een vreemdeling in zijne moedertaal, men hem zoo min mogelijk moeilijkheden in den weg moet leggen.

Tevens merkte men op, dat het soms moeilijk valt uit te maken of een vreemdeling al dan niet ingezetene der kolonie is

Art. 13 § 3. Eenige leden achtten deze bepaling eene verzwakking der verordening, daar zij de deur opendoet, dat toch door onbevoegden onderwijs kan worden gegeven.

(Art. 13 § 3 bepaalt, dat de Gouverneur in bijzondere gevallen vrijstelling kan verleenen van de gevorderde bewijzen van bekwaamheid. *Red.*)

Art. 16. Eenige leden wilden bepaald zien, dat slechts jongelieden, die tot onderwijzer worden opgeleid, in de school als kweekeling werkzaam mogen zijn.

Art. 17 1. Naar het oordeel van enkele leden is de eisch, dat de toestemming van den Inspecteur van het Onderwijs noodig is (n.l. om een kweekeling in een school toe te laten *Red.*) eene verkorting van het recht van eene vereeniging om hare leerkrachten aan te stellen, wanneer zij aan de bij art. 16 gestelde eischen voldoen. Toelating van een kweekeling moet kunnen geschieden als aan art. 16 is voldaan en van de aanstelling moet dan kennis worden gegeven aan den Inspecteur.

Andere leden konden zich volkomen vereenigen met de bepaling.

Art. 18 § 1. Men wenschte de aandacht van het Bestuur er op te vestigen, dat deze alinea gewijzigd moet worden, nu het nieuwe Wetboek van Strafrecht in werking is getreden.

(Art. 18 § 1 luidt:
Ieder, die, zonder daartoe bevoegd te zijn, schoolonderwijs geeft of huisonderwijs aan kinderen van méér dan één gezin te zamen, of die in zijne school kweekelingen toelaat in strijd met art. 16 en 17 (bepalingen over leeftijd, bekwaamheid, zedelijk gedrag, toestemming v. d. Inspecteur, *Red.*) wordt gestraft met een geldboete van 25 tot 50 gulden. *Red.*)

Art. 22. Gevraagd werd waaraan het toe te schrijven is, dat onderwijzers, opgeleid aan de normaallessen niet voldoen. Is de opleiding gebrekkig, omdat de onderwijzers, daar aan verbonden, ongeschikt zijn voor hunne taak of ligt de fout soms bij de leerlingen? Heeft de ondervinding geleerd, dat oud-leerlingen van de normaallessen bij een degelijke opleiding in Nederland tot goede leerkrachten gevormd kunnen worden?

Art. 23. Voorgesteld werd om ook aan jongelieden in Nederland, die tot onderwijzer wenschen te worden opgeleid, studiebeurzen toe te kennen, onder verplichting om na voleindiging hunner opleiding in de kolonie te dienen.

Art. 24 § 2. Men maakte de opmerking, dat de art. 123 en 136 niet juist zijn aangehaald.

Art. 25. Enkele leden noemden den leeftijdsgrens (intrede van het 7e levensjaar *Red.*) te laag. Vele kinderen worden niet dadelijk als zij den leeftijd hebben voor een lagere school aangegeven. Verscheidene ouders kunnen of willen hunne kinderen niet op school doen als de tijd daartoe gekomen is. Tot nu toe is het eene uitkomst als de later aangegeven kinderen in de voorbereidende klasse worden geplaatst. Zij volgen dan bij het begin van het nieuwe schooljaar de eerste klasse. Indien de nakomers van zes jaar of daarboven afgewezen moeten worden, bestaat dan niet het gevaar, dat die kinderen ook het volgende jaar niet op school zullen komen?

Naar de meening van de leden aan het woord houden dit artikel zoomede de art. 26 en 27 geen rekening met de mogelijkheid van het bestaan van ongesubsidiëerd voorbereidend onderwijs. Dit kan verholpen worden door in die artikelen voor „bewaarscholen" in te voegen „openbare en gesubsidiëerde bijzondere."

Door andere leden werd betoogd, dat bewaarscholen en voorbereidende klassen bestemd zijn en bestemd moeten blijven voor heel jonge kinderen.

Gevraagd werd hoe het voorbereidend onderwijs in Nederland geregeld is.

Art. 29 § 2. Men merkte op, dat ter verkrijging van eene akte als hulponderwijzeres of onderwijzeres reeds examen is afgelegd in het zingen en teekenen.

(Art 29 § 2 luidt:
De bezitster van een akte als hulponderwijzeres of onderwijzeres is bij het afleggen van het examen, als bedoeld in 1e lid onder 3 (n.l. lezen, spreken, schrijven, beginselen Ned. taal, kennis v. d. omgeving, zingen, teekenen, spelen, vertellen, fröbelleer *Red.*) vrijgesteld van een nader onderzoek in de eerste vijf genoemde vakken. *Red.*)

Art. 32. De voorgestelde bijdrage (ten minste f 100 en ten hoogste f 500 *Red.*) werd door eenige leden te laag genoemd in verhouding tot de eischen, die aan de inrichting en de onderwijzers gesteld worden.

Het minimum van f 100,— achtte men algemeen te laag.

Art. 33. Een lid merkte op, dat, volgens het 2e en 3e lid van dit artikel, art. 5 voor geen enkele school bindend is; het tweede lid eischt meer en het derde lid stelt zich met minder tevreden. In verband met art. 5 letters *i* en *k* (*i*: nuttige lichaamsoefeningen en spelen; *k*: nuttige handwerken waaronder ook stroovlechten. *Red.*) merkte hij nog op, dat, waar art. 33 het beginsel van art. 5 loslaat, er geen bezwaar kan bestaan om letters *i* en *k* van art. 5 facultatief te stellen.

(Art. 33, 2e en 3e lid bepalen:
2. Het onderwijs omvat in het stadsdistrict van Curaçao en op de hoofdplaatsen der overige eilanden ten minste de vakken, vermeld in art. 5, benevens naar plaatselijke behoeften de beginselen der Spaansche of Engelsche taal.
3. In de buitendistricten wordt het onderwijs in die vakken zooveel mogelijk gegeven. *Red.*)

Art. 38 §§ 2 en 3 en art. 39. Men stelde voor beroep op den Gouverneur toe te laten.

(Art. 38 § 2 en 3 bepalen, dat de Inspecteur v. h. onderwijs vrijstelling kan verleenen van de ver-

plichting tot het bijwonen van het onderwijs in een of meer vakken, wanneer dit om gezondheidsredenen of met het oog op de verdere studie van den leerling wenschelijk is. Gelijke bevoegdheid heeft de Gezaghebber van het eiland, waar ingevolge het 2e lid van art. 36 (als er n.l. behoefte aan gevoeld wordt en de school door meer dan 40 kinderen zal worden bezocht *Red.*) een school voor M.U.L.O. wordt geopend. *Red.*)

(Art. 39 luidt, dat de Inspecteur v. h. O. bij uitzondering ten behoeve van kinderen, die niet als leerlingen eener school voor M.U.L.O. zijn ingeschreven, vergunning kan verleenen tot het bijwonen van het onderwijs in een of meer vakken, welke in de drie hoogste klassen dier school worden onderwezen. *Red.*)

Art. 51. Men achtte dit artikel in verband met art. 35 van het Regeeringsreglement overbodig.

(Art. 51 luidt: De onderwijzers aan de openbare scholen worden door den Gouverneur benoemd, geschorst en ontslagen. *Red.*)

Art. 53 en 54. Algemeen werd betoogd, dat deze artikelen in strijd zijn met het boven aangehaalde artikel van het Regeeringsreglement. Zooals zij luiden (n.l. dat het geschiedt op *voorstel* v|d. Insp. v|h. O. of van de Commissie van onderwijs *Red.*) zou de Gouverneur op eigen initiatief een onderwijzer niet mogen ontslaan of schorsen.

Art. 55. De opmerking werd gemaakt, dat door dit artikel de gelegenheid wordt uitgesloten dat de Gezaghebbers in geval van nood een onderwijzer met de eene of andere betrekking, al is het tijdelijk, kunnen belasten.

(Volgens art. 55 mag een onderwijzer, op straffe van ontslag, geen handel drijven, eenige nering of beroep uitoefenen, ambten of bedieningen of betrekkingen bekleeden, noch gedoogen, dat te zijnen huize handel of nering gedreven of eenig beroep uitgeoefend worde door de leden van zijn gezin. *Red.*)

Art. 57. Enkele leden gaven, in verband met het bij de algemeene beschouwingen aangevoerde, in overweging den rang van hulponderwijzer af te schaffen.

Art. 59 § 3. Deze bepaling, meenden verscheidene leden, kan in de praktijk tot moeilijkheden aanleiding geven, waarom zij bij waarneming de keuze vrij wenschen te laten.

(Er was bepaald, dat de waarneming van het dagelijksch beheer eener school tijdelijk — doch voor niet langer dan 6 maanden — kan worden opgedragen aan een onderwijzer, die den gevorderden leeftijd of de akte die vereischt wordt, niet bezit, mits aan de school geen onderwijzer in het bezit van die akte verbonden is. *Red.*)

Art. 60 en 61. Gevraagd werd wat moet worden verstaan onder de uitdrukking „door den Gouverneur in overleg met den Inspecteur." Moeten beiden het eens zijn? Wiens meening geeft den doorslag bij verschil van gevoelens? Ware het niet beter te zeggen „door den Gouverneur gehoord den Inspecteur"?

(Het gaat hier over het vaststellen van het aantal onderwijzers aan een M.U.L.O. school en over het kunnen belasten met het geven van onderwijs in een of meer vakken aan personen, niet in het bezit van een akte van bekwaamheid als onderwijzer, de z.g. vakonderwijzers. *Red.*)

Art. 61. Men drong er op aan de mogelijkheid open te stellen, dat een Nederlander examen kan afleggen in een vreemde taal zonder eerst examen in het Nederlandsch te hebben afgelegd.

Men vroeg hoe de bepalingen hieromtrent in Nederlandsch Indië zijn.

Art. 64. Men achtte dit artikel in verband met art. 38 van het Regeeringsreglement overbodig.

(Art. 64 bepaalt, dat de bezoldigingen der vastaangestelde onderwijzers van de onderscheiden rangen, alsmede de toelagen van hen, die tijdelijk aan een openbare school verbonden zijn, hetzij als onderwijzer, hetzij als vakonderwijzer, benevens de belooningen van kweekelingen, bij besluit van den Gouverneur worden vastgesteld. *Red.*)

Art. 69. Het kwam verscheidenen leden voor, dat dit artikel een voorrecht aan vreemdelingen boven Nederlandsche onderdanen geeft. Vreemdelingen (zonder akte van bekwaamheid als onderwijzer of hoofdonderwijzer *Red.*) mogen een afzonderlijk examen afleggen (in een of meer vreemde talen *Red.*) en eene school openen, (waarin onderwijs mag gegeven worden in die talen *Red.*), Nederlandsche onderdanen mogen na het inwerkingtreden dezer verordening geen examen in vreemde talen afleggen, tenzij zij reeds in het Nederlandsch examen hebben afgelegd. En alleen de Nederlandsche onderdanen, die vóór het inwerkingtreden dezer verordening examen in een vreemde taal hebben afgelegd, schijnen krachtens het tweede lid van dit artikel eene school te kunnen openen. Waarom, zoo vroegen zij, zou een Nederlandsche onderdaan, die na het inwerkingtreden der verordening, examen doet in het Nederlandsch en daarna in een vreemde taal, geene school als in dit artikel bedoeld mogen openen; welk gevaar bestaat er tegen? Waarom worden eigen onderdanen anders behandeld dan vreemdelingen? Mogen in de hier bedoelde scholen alleen talen worden onderwezen?

Art. 71 letter b. Naar het oordeel van enkele leden maakt deze bepaling (dat n.l. van alle veranderingen onder de onderwijzers ten spoedigste aan den Inspecteur van het Onderwijs en aan de Commissie van het Onderwijs op het eiland, waar de school gevestigd is, moet worden kennis gegeven *Red.*) in verband met art. 72 § 4 (waarin wordt bepaald, dat op den jaarlijks vóór 1 Febr. in te zenden rooster vermeld moet worden aan wien het onderwijs in elke klasse is opgedragen. *Red.*) het moeilijk een onderwijzer aan eene school aan te stellen. Ook dreigt de administratie hierdoor nog omslachtiger te worden. Kan niet worden bepaald, vroegen zij, dat de onderwijzer aan de school wordt verbonden en dat de plaatsing in een bepaalde klasse geschiedt door het hoofd der school onder goedkeuring van het schoolbestuur?

Men vroeg hoe deze zaak in Nederland is geregeld.

Art. 72 § 2. Gevraagd werd of het leerplan ook niet goedgekeurd moet worden door den Inspecteur van het onderwijs.

Art. 72 § 3. Men vroeg wie beoordeelen moet of het onderwijs *zooveel mogelijk* in het Nederlandsch wordt gegeven.

Zie ook het aangevoerde bij art. 12 § 2.

Art. 72 § 7. Eenige leden waren van oordeel, dat deze bepaling onbillijk kan worden. Als een onderwijzer slechts éénmaal verzuimd heeft aanteekening te houden, krijgt de *geheele school* geen subsidie. De persoon, die de fout begaan heeft, gaat er vrij uit en de vereeniging, die de fout niet heeft kunnen voorkomen, moet er voor boeten.

De leden aan het woord vroegen voor hoe lang de bijdrage wordt onthouden, of dat voor het geheele schooljaar zal zijn en wie het uit moet maken, dat er nauwkeurig aanteekening van het schoolverzuim is gehouden.

Art. 73. Men meende, dat tusschen dit artikel en art. 33 tegenstrijd bestaat. Terwijl het laatste lid van art. 33 bepaalt, dat het onderwijs in de vakken genoemd in art. 5, benevens naar plaatselijke behoeften in de beginselen der Spaansche of Engelsche taal, zooveel mogelijk zal worden gegeven, is dit artikel imperatief.

Art. 75 § 3 Men stelde voor om de kweekelingen niet mede te tellen (als onderwijskrachten. Er wordt hier bepaald, hoeveel kweekelingen er mogen zijn op een bepaald aantal verplichte onderwijskrachten. *Red*).

Art. 75 § 5. Enkele leden gaven in overweging om voor één onderwijzer boven het maximum subsidie te verleenen.

Andere leden konden zich met deze bepaling vereenigen; zij beschouwden die als een rem, dat niet te veel onderwijzers zullen worden aangesteld.

(Bepaald was, voor meerdere krachten boven het aantal geen bijdrage te verleenen. *Red.*)

Art. 78. Gevraagd werd of er rekening mede gehouden is, dat de bijdrage, die thans voor onderwijzers wordt uitgekeerd, in geen geval minder zal worden.

Art. 91, 92 en 93. Aangezien de akte van bekwaamheid om onderwijs te geven in de vakken, genoemd onder *i.* en *k.* van art. 5, volgens art. 91 *d.* verkregen kan worden en art. 24 de verordening niet toepasselijk verklaart op hem of haar, die *uitsluitend* onderwijs geeft in een of meer der daarin genoemde vakken, waaronder nuttige handwerken voor meisjes, werd door eenige leden de vraag gedaan of derhalve een (hulp) onderwijzeres, die het examen, in art. 92 en 93 bedoeld, gedaan heeft, aan de school, waaraan zij verbonden is, geen onderwijs in nuttige handwerken mag geven. Indien dit de bedoeling is, is deze aangelegenheid, naar de meening van de leden die de vraag stelden, eigenaardig geregeld; want als de persoon de onderwijsakte *niet* had, zou zij volgens art. 24 wel onderwijs mogen geven. Tot nu toe wordt dat onderwijs door verscheidene personen zonder afgelegd examen gegeven, zonder dat daartegen bezwaar is gemaakt. De art. 5, 24, 91, 92 en 93 maken het mogelijk een examen te eischen en den bestaanden toestand te veranderen. Ligt dat in de bedoeling? Zoo ja, kan dan, vroegen de leden aan het woord, niet als overgangsmaatregel de bevoegdheid worden verleend aan allen, die thans in nuttige handwerken onderwijs geven, om zonder examen daarmede voort te gaan?

Art. 95 § 4. Eenige leden achtten het gewenscht, dat ook de examens voor vrouwelijke candidaten in het openbaar worden gehouden; andere konden zich met de regeling vereenigen.

(n.l.: De mondelinge examens, behalve die voor vrouwelijke candidaten, worden in het openbaar gehouden. *Red.*)

Art. 113 § 1. Eenige leden achtten het niet ondienstig tusschen de woorden „steeds" en „voor" te voegen „uitgezonderd op Zon- en feestdagen."

(Art. 113, 1 bepaalt, dat alle scholen in de kolonie, zoo openbare als bijzondere, steeds voor den Inspecteur v. h. Onderwijs toegankelijk zijn en op zijn aanvrage onverwijld moeten worden geopend. *Red.*)

Art. 113 § 4. Zie de opmerking bij art. 18 § 1.

(Art. 113 § 4 handelt over de straffen bij weigering te voldoen aan de hier bepaalde verordeningen v|d Insp. v|h O. Men vraagt nu wijziging hierin overeenkomstig het nieuwe Wetboek van Strafrecht *Red*).

Art. 114 § 3. Gevraagd werd of de redactie van deze alinea (n.l. dat de Inspecteur van het Onderwijs bevoegd is van overtredingen proces-verbaal op te maken. *Red.*) in overeenstemming is met art. 8 van het Wetboek van Strafverordening.

Art. 115 § 2. Men was van oordeel, dat deze alinea beter op hare plaats is tusschen de alinea's 3 en 4 van art. 114.

(Art. 115 § 2 bepaalt, dat de Inspecteur van het Onderwijs van elk proces-verbaal van overtreding, opgemaakt ingevolge deze verordening, onmiddelijk kennis geeft aan den Gouverneur. *Red.*)

Art. 118 § 3. Algemeen stelde men voor de leden te kiezen ook uit de voogden, toeziende voogden, verzorgers van kinderen en personen, bij wie de kinderen inwonen.

Dringend gaf men in overweging de woorden: „zooveel mogelijk" te laten vervallen.

(Art. 118 § 3 bepaalt, dat de leden van de Commissiën van onderwijs zooveel mogelijk zullen zijn ouders van leerlingen van openbare en bijzondere scholen. *Red.*)

Art. 118 § 5. Eenige leden hadden ernstige bezwaren tegen de herbenoembaarheid der leden; andere konden zich met de bepaling vereenigen, aangezien naar hunne meening de keuze beperkt is.

Art. 121. Zie de vraag bij art. 114 § 3.

(Het gaat hier eveneens over de bevoegdheid der leden v|d Commissiën van Onderwijs om proces-verbaal van de overtredingen op te maken. *Red.*)

Tevens werd gevraagd of de leden van de Commissie van Onderwijs, opdat hun proces-verbaal bewijskracht heeft, niet beëedigd moeten zijn.

Art. 122. Men stelde voor om de leden der Commissie de bevoegdheid, die zij thans hebben om de scholen ook individueel te kunnen bezoeken, te laten behouden.

(Dit artikel wilde de Commissiën hetzij in haar geheel, hetzij in subcommissiën, de scholen doen bezoeken. *Red.*)

Art. 124 § 1. Men noemde de redactie van deze alinea niet gelukkig. Zooals zij luidt, zal, als op een der eilanden de schoolplicht is ingevoerd, dit op geen der andere eilanden meer kunnen geschieden, wat zeker niet de bedoeling kan zijn.

Men had ernstige bezwaren om den hier voorgestelden maatregel, waaraan ongetwijfeld groote uitgaven verbonden zullen zijn, bij plaatselijke keur te doen treffen.

(Art. 124 § 1 luidt als volgt:

Bij plaatselijke keur kan voor een der eilanden aan den vader, de moeder, den voogd en den persoon bij wien een kind inwoont, ieder voor zoover hij daarvoor verantwoordelijk kan worden gesteld, de verplichting worden opgelegd zorg te dragen, dat aan dat kind gedurende ten minste zes jaren voldoend lager onderwijs wordt verstrekt. *Red.*)

Art. 127 § 2. Men drong er op aan, dat er tegen gewaakt zal worden, dat aan de aanteekeningen (over schoolbezoek, gedrag, vlijt en vorderingen der leerlingen. *Red.*) geen openbaarheid gegeven wordt. Zijn de aanteekeningen omtrent een leerling niet gunstig en raken zij bekend, zulks zou hem na het verlaten van de school kunnen benadeelen.

Art. 128 § 2. Men vroeg of het de bedoeling is deze bepaling toepasselijk te verklaren op art. 127.

(Teneinde dit te kunnen begrijpen, citeeren wij de art. 127 en 128 geheel:

Art. 127, 1. Door het uitloven van openbare belooningen en getuigschriften kan het getrouw schoolbezoek vanwege de Commissiën van onderwijs worden aangemoedigd.

2. Teneinde de aanspraak op die belooningen en getuigschriften te kunnen beoordeelen, wordt door de hoofden van scholen nauwkeurig aanteekening gehouden van het schoolbezoek, het gedrag, de vlijt en de vorderingen der leerlingen.

Art. 128, 1. Ter bevordering van het schoolbezoek wordt jaarlijks een bepaalde som ter beschikking van elke Commissie van onderwijs gesteld, teneinde voeding en kleeding aan schoolgaande kinderen te verstrekken, volgens regelen bij besluit van den Gouverneur vast te stellen.

2. Kinderen van openbare en gesubsidiëerde bijzondere scholen worden daarbij op gelijken voet behandeld. *Red.*)

Art. 131 § 3. Enkele leden vonden deze bepaling niet billijk; andere konden zich er mede vereenigen.

(Volgens art 131 moet hij, die bij het in werking treden dezer verordening als kweekeling bij het gesubsidiëerd bijzonder onderwijs werkzaam is, binnen *drie* jaar na het in werking treden het examen voor de akte van bekwaamheid als hulponderwijzer of onderwijzer afleggen.

Aan een dezer examens niet voldoende, wordt hem nog gedurende *twee* jaar gelegenheid gegeven examen af te leggen. Gedurende dien termijn, zoo bepaalt nu § 3 in kwestie, mag hij in de school werkzaam blijven, doch wordt voor hem geen bijdrage uit de koloniale kas verleend. *Red.*)

Art. 134. Gevraagd werd of de dames Conn, Huyke, Tillerman en de Jongh hare scholen zullen moeten sluiten.

(Volgens art 59 der verordening van 6 October 1906|11 Mei 1907 is aan hem, die belast is met het geven van onderwijs aan eene niet gesubsidiëerde school, tot een bepaalden termijn vrijstelling verleend van het bezit van een akte van bekwaamheid. Is deze termijn nog niet verstreken bij het in werking treden dezer verordening, dan zal hij met het geven van onderwijs mogen doorgaan tot de termijn verstreken is.

Voor bovengenoemde dames schijnt deze termijn te zijn verstreken. *Red.*)

Als 't maar niets kostte.

Het zoo dikwerf te bemerken en voor eenvoudige christenen onbegrijpelijke feit, dat geleerden, denkers en wijsgeeren hun geheele leven doen opgaan in het zoeken van wetenschappelijke bewijzen om een wereld zonder God aannemelijk te maken, terwijl hun scherp verstand overal de sporen van een Godsbestaan moest aantreffen, verklaart de causeur-apologeet Max op de volgende aardige wijze:

Een oude anecdote, zegt hij, vertelt ons van een bejaarden priester, die over den weg wandelt als hem een kleine, vroolijke marskramer op zijde komt. Al spoedig gaat het op een praatje.

— Meneer de Pastoor, zegt de koopman, — is dat niet het College van Pontlevoy? Nu, daar moet een professor wonen, hebben ze me verteld, die zich iederen middag, ook al zit ie moederziel alléén aan tafel, een diner laat voorzetten van twintig couverts.........

— Maar, vriendje, zegt hoofdschuddend de ander, — hoe kom je er bij, om je zoo te laten beetnemen?

— Ja ziet u, Pastoor, dat zit zoo! Het kostte me geen spie, en daarom heb ik het maar geloofd, maar had ik er een cent voor moeten betalen, dan had ik er geen woord van aangenomen.

That is the question!

De mensch, ook de geleerde, wetenschappelijke mensch, maar wiens hart naar het aardsche trekt, is bereid het ongerijmde, het ongeloofelijke, het onmogelijke te aanvaarden op één conditie: als het maar niets kost! Maar een persoonlijken God aannemen, Schepper en Rechter aller wezens, kost hem zijn vrijheid, zijn onafhankelijkheid, de vrijmatige beschikking over zijn daden. En daar past hij voor.

O, die wetenschappelijke afkeer van den God der Christenen, van een God, die rekenschap vraagt, die niet als een Chineesche Boedha met bewusteloozen blik naar zijn schoenen staart, maar met zijn geboden voor den dag komt: Zoo zult gij leven; wat is dat ongeloof doorzichtig en als een zeepbel zou het ook uiteenspatten, zoodra het geloof in God maar niets meer kostte! Op den dag, dat ons Christendom zijn Tien geboden laat vallen, z'n biecht en boetvaardigheid en zijn hel zullen de grooten en geleerden als één man den Christengodsdienst omhelzen, die ze nu haten als de cholera.

De Nieuwe Begrafenis-verordening.

I.

Aangezien op Woensdag 21 Augustus j.l. door den Kolonialen Raad de volgens besluit van de vergadering van den 17en Juli aangehouden artikelen dezer Ontwerp-Verordening zijn behandeld, geven wij thans een overzicht van die artikelen, welke krachtens de gewisselde stukken en de mondelinge behandeling, in het oorspronkelijk voorgestelde ontwerp van den Gouverneur een wijziging hebben ondergaan.

Art. 1. luidende, dat „elk overleden persoon of doodgeboren kind in een gesloten kist wordt begraven, hetzij in een geheel of gedeeltelijk aarden graf, hetzij in een grafkelder, op een begraafplaats als zoodanig toegelaten" werd in de openbare behandeling door den Kolonialen Raad als volgt aangevuld:

„Ook is het geoorloofd volgens nader bij Koloniale Verordening vast te stellen regelen lijken te verbranden."

Tegen deze toevoeging stemden alleen de heeren v. d. Veen Zeppenfeldt en Sutherland.

Art. 2 bepaalde oorspronkelijk, dat lijken, die in zoodanigen staat verkeeren, dat zij niet naar een begraafplaats kunnen worden overgebracht, ter plaatse, waar zij gevonden zijn of in de onmiddelijke nabijheid, *zonder kist*, mits ter diepte van 1 meter, moeten worden begraven en overdekt, zoo mogelijk, met ongebluschte kalk ter hoogte van 2 dM. en in ieder geval met aangestampte aarde.

In het Voorloopig Verslag werd gevraagd of, indien er een lijkkist ter plaatse voorhanden was, bedoelde lijken niet daarin mochten worden begraven.

Ofschoon de Gouverneur meende, dat waarschijnlijk wel geen lijkkist ter plaatse zal aanwezig zijn, stond hij het gevraagde toe voor de enkele uitzonderingsgevallen en wijzigde in een nota het 1e lid van art. 2 door de volgende aanvulling:

„Is op de plaats, waar een lijk gevonden wordt, een lijkkist aanwezig, dan kan het lijk daarin begraven worden."

Het 2e lid van Art. 2 luidde oorspronkelijk:

„De begraving geschiedt ter plaatse door de ambtenaren van den Openbaren Gezondheidsdienst of van de politie aangewezen, zoo mogelijk in domeingrond en anders in particulieren grond. In het laatste geval zijn de eigenaars of gebruikers van den grond verplicht de begrafenis te gedoogen."

In het Voorloopig Verslag werd er op aangedrongen, dat, indien de begraving in particulieren grond geschiedt, de plek in overleg met den eigenaar of den gebruiker zal worden gekozen.

De Gouverneur vond dit overleg als van zelf sprekend en vulde het 2e lid van Art. 2 met het volgende aan:

„De plaats van begraven op particulieren grond zal in overleg met de eigenaars of gebruikers van den grond worden gekozen.

Wat art. 6 aangaat: „Een begraving geschiedt niet vroeger dan 12 en niet later dan 36 uren na het overlijden," (behoudens mogelijke ontheffing dezer bepaling), vonden eenige leden blijkens het Voorloopig Verslag den termijn van 12 uren te kort.

In zijn Memorie van Antwoord bleef de Gouverneur den termijn 12—36 uren vasthouden, erbij voegend, dat een familie, die om bijzondere reden de bijzetting na 12 uren nog niet wenscht, (b.v. uit schijndoodvrees), met de bijzetting natuurlijk moet wachten.

Art. 9, 2e lid behandelt het vervoer van opgegraven lijken. Behalve dat het aan nader te stellen voorwaarden verbonden kan worden, geschiedt het niet, tenzij de opgegraven lijkkist met zijn inhoud is geplaatst in een goedgesloten, volkomen dichte houten of metalen kist.

Volgens de Memorie van Toelichting voorkomt deze bepaling het onhygiënische en weinig stichtelijke van het met de hand ledigen van den inhoud eener soms nog geheel gave lijkkist. Het voorschrift sluit zich aan bij het gebruik in het Moederland.

In het Voorloopig Verslag stelde men de vraag, of het niet te veel gevergd is, dat ook de opgegraven lijkkist in de nieuwe kist moet worden geplaatst. Naar de meening van de leden aan het woord maakt deze bepaling het vervoer heel moeilijk, daar men dan verplicht is onhandelbare kisten tot het doel te gebruiken.

In zijn Memorie van Antwoord verwijst de Gouverneur nogmaals naar zijn Memorie van Toelichting, waarin hij de reden dezer bepaling uiteenzette. Hier in de kolonie bestaan in deze gebruiken, die af te keuren zijn; de resten besloten in de oude kist worden vaak met de hand in de meest eenvoudige receptacula (b. v. jeneverkistjes) overgestort.

In het Eindverslag uitte men de meening, dat men het voorschrift van het 2e lid van Art 9 onpractisch bleef achten, waarop de Gouverneur in zijn Nota naar aanleiding v|h. Eindverslag zijn spijt uitdrukte, dat hij met den Raad van gevoelen moest blijven verschillen.

In de openbare vergadering v|d. Kol. Raad werd dit artikel toch zonder discussie noch hoofdelijke stemming aangenomen.

Over Art. 10, 1e en 2e lid is ook discussie gevoerd. In het oorspronkelijk ontwerp luidde het:

„Indien een lijkkist niet op een draagbaar wordt gedragen, moet worden gebruik gemaakt van een uitsluitend voor het vervoer van lijken bestemd voertuig.

Het verbod van het eerste lid is niet van kracht voor het vervoer van het lijk van een klein kind, dat gemakkelijk door een persoon kan worden gedragen."

Echter geldt de vrijstelling van het vorig lid niet, indien de ambtenaar van den Burgerlijken Stand het dragen van een kinderlijk heeft verboden. Volgens de Memorie van Toelichting is het uit sanitair oogpunt stellig te ontraden om voor personen van 4 jaar en jonger, die immers aan een besmettelijke ziekte overleden kunnen zijn, een afwijking van het eerste lid toe te laten.

In het Voorloopig Verslag vestigden verscheidene leden er de aandacht op, dat de bepaling van het eerste lid niet uitvoerbaar is in de buitendistricten, waar er geen lijkwagens zijn en de lijkkist wegens de soms groote afstanden niet op een draagbaar kan worden gedragen.

Is, zoo werd bovendien gevraagd, „het lijk van een kind, dat gemakkelijk door één persoon kan worden gedragen", niet wat vaag en zou het geen aanbeveling verdienen een leeftijdgrens vast te stellen?

Wat nu het eerste punt aangaat meent de Gouverneur in zijn Memorie van Antwoord, dat in het algemeen de bevolkingscentra toch om bepaalde kerken en kerkhoven gegroepeerd liggen en het transport dus niet zoo groot behoeft te zijn.

Waar dit echter in de buitendistricten wel eens het geval kan zijn, zal hij voor die districten een uitzondering maken en voorstellen, dat het vervoer ook per kar kan geschieden, behalve voor degenen, die aan besmettelijke ziekten zijn overleden.

Volgens de nota van wijzigingen kan dan ook in de buitendistricten, indien de afstand van sterfhuis tot begraafplaats te groot is, ter beoordeeling van den betrokken districtmeester, door hem vergunning worden verleend om het lijk per kar te vervoeren. Deze bepaling is echter niet van toepassing voor het vervoer van lijken van aan besmettelijke ziekten overledenen.

Doch in het Eindverslag gaven eenige leden als hun meening te kennen, dat juist het vervoer van aan besmettelijke ziekten overledenen per kar moet geschieden; door het dragen van zulke lijken worden de dragers aan besmetting blootgesteld. Waarop de Gouverneur antwoordde, dat hij de bewering onjuist acht, als zou bij het dragen van een lijk op een draagbaar meer gevaar voor besmetting bestaan dan bij het vervoer van een lijk op een kar, een daarvoor niet vast bestemd vervoermiddel.

De tweede opmerking vond het Bestuur juist. Als leeftijdgrens kan een jaar genomen worden, zoodat dit lid aldus wordt gewijzigd:

Het verbod van het eerste lid is niet van kracht voor het vervoer van een lijk van een kind beneden den leeftijd van één jaar, dat gemakkelijk door één persoon kan gedragen worden.

Berichten uit de Kolonie.

Plechtige Processie.

Zondagavond werd te S. Rosa na een pontificaal Lof, door Z. D. H. Mgr. M. G. Vuylsteke gecelebreerd, een grootsche processie gehouden in de koraal om de kerk. Z. D. H. droeg het Allerheiligste, dat voorafgegaan en gevolgd werd door honderden menschen van S. Rosa en daarbuiten.

De kapel van S. Rosa zorgde voor eenige treffende muziekstukken.

Gedenkdagen.

Dinsdag j.l. was het 4 jaar geleden, dat Z. H. Paus Benedictus XV door het conclaaf tot opvolger van den H. Petrus als hoofd der Katholieke Kerk werd gekozen. Gisteren herdacht Z. H. zijn Kroningsdag.

In dezen tijd mogen wij alle geloovigen nog wel eens dringend aansporen veel voor Z. H. te bidden, opdat God den Paus zegene in diens zware taak als Bestuurder der Kerk en in zijn krachtige vredespogingen.

Koninginnedag.

Zaterdag j. l. op den verjaringsdag van H. M. Koningin Wilhelmina is er in de Kathedraal te Otrabanda een plechtige H. Mis met pontificale assistentie opgedragen voor het welzijn van onze geëerbiedigde Koningin.

Groote scharen vulden de kerk, niet alleen geloovigen van de St. Annaparochie doch ook uit die van de H. Familie en zelfs van Pietermaai. Onder de hooge gasten merkten wij op Z. Exc. den Gouverneur met zijn militairen adjudant, vele Eerw. paters, eenige leden van den Kolonialen Raad, enkele consuls, den directeur van het militaire hospitaal, kapitein Ellis enz.

Mogen wij voortaan ieder jaar dezen dag beginnen met aan Hare Majesteit het kostbaarste geschenk aan te bieden, wat wij kunnen geven, n. l. een krachtig en hartelijk gebed tot God voor Haar behoud en welzijn.

Drie nieuwe Kerken.

Door den vooruitgang van de Katholieke bevolking op Curaçao ziet Z. D. H. Mgr. M. G. Vuylsteke zich gedwongen meerdere nieuwe kerken te bouwen en de groote parochies te splitsen.

In de stad was de St. Annaparochie te groot, zoodat de Kathedraal te Otrabanda geen ruimte genoeg bood aan de geloovigen om hun kerkelijke plichten te vervullen. Daarom bouwde Z. D. H. de nieuwe kerk op San Mattheo, het ruime, frissche Godshuis, waar thans Zondags de druk bezochte diensten levendig getuigenis afleggen van de noodzakelijkheid dezer kerk.

De parochianen van Sta Rosa, ongeveer 6000 in getal moesten zich jaren lang tevreden stellen met hun ééne kerk, te klein om Zondags aan allen gelegenheid te geven hun plicht te volbrengen.

Daarom heeft Z. D. H. Janwe (Goed Begin) aangekocht om daarop een kerk, pastorie, school en zustershuis te bouwen. Voor de verafwonende Katholieken van Koraal Specht en Saliña is dit een gelukkige uitkomst.

De uitgebreide verulteengelegen parochie van S. Marie met ± 5000 communicanten bezit eveneens een te kleine kerk. Bovendien moesten de bewoners van Boca S. Michiel ongeveer 2 uur loopen naar hun Godshuis en zich dan nog dikwerf tevreden stellen met een staanplaats buiten.

Z. D. H. heeft medelijden met deze menschen, die zoover van een priester wonen, zijn troostwoord zoo gaarne meermalen hoorden, zijn hulp aan hun sterfbed graag meer verzekerd zagen. Daarom besloot Z. D. H. een nieuwe kerk te bouwen in de buurt van Jan Doret om aldus de parochie van S. Marie in tweeën te verdeelen.

Ook daar zal tevens een pastorie, school en zustershuis verrijzen.

Barber met zijn kleine 4000 geloovigen moet ook iederen Zondag een duizendtal teleurstellen van hen, die een plaats komen zoeken in het huis Gods. Hoe dit het Misverzuim in de hand kan werken is voor eenieder duidelijk.

Daarom heeft Z. D. H. aan de parochianen aldaar den bouw eener nieuwe kerk toegezegd in de nabijheid van Groot St. Martha. Ook daarnaast wordt een pastorie, school en zustershuis gebouwd.

Vertrouwend op de hulp des Hemels en den bijstand der Katholieken, ook in ons Moederland, die in hun ruime kerken God kunnen dienen overeenkomstig het verlangen huns harten, onderneemt de Apostolische Vicaris deze groote werken, om van de brave bevolking niet het uiterste te eischen bij de vervulling van hun godsdienstplichten.

Moge God rijkelijk de plannen en ondernemingen zegenen, die Z. D. H. gaat volvoeren in het belang van den Katholieken godsdienst en de Roomsche bevolking.

Bisschopswijding.

Morgen zal te Rome de Z. E. pater John Mc. Nicolas O. P. tot bisschop van Duluth (U. S. A.) geconsacreerd worden. Z. D. H. was vroeger directeur van de „Holy Name Society" te New-York en werd vandaar door den Hoogeerw. p. L. Theissling, Generaal der Dominicanerorde naar Rome geroepen, waar hij tot Secretaris van Z. H. E. werd benoemd.

De H. E. pater Generaal, die zeer waarschijnlijk in Spanje vertoeft, wenscht bij deze gelegenheid in Rome aanwezig te zijn. Om deze reden zou de consecratie misschien iets uitgesteld kunnen worden.

Geslaagd.

De heer D. v. d. Veen Zeppenfeldt, die van hier voor studie naar Holland is vertrokken, heeft thans het geluk gehad aan zijn familie te kunnen melden, dat hij met schitterend gevolg examen heeft afgelegd in de Handelseconomie, machine-schrijven en Spaansche correspondentie. Reeds vroeger had hij diploma Middelbaar voor den Handel behaald in Nijmegen.

Wij wenschen zoowel den geslaagden examinandus als zijn geachte familie geluk met dit schitterend succes.

Reorganisatie.

Met de nieuwe politie-organisatie is ook een havenpolitie in het leven geroepen. Zij beschikt over een eigen motorboot.

Mogen beide organisaties te land en te water hun beste krachten inspannen voor het behoud van orde en zedelijkheid op ons eiland.

Wij wenschen den commissaris van politie, allen bevorderden geluk met hun promotie en roepen den nieuwelingen een goedgemeend welkom toe.

Sterfgeval Curaçaoënaars.

Hedenmorgen kwam het SS. „Maracaibo" van New-York alhier aan.

Eenige Curaçaoënaars daarop werkzaam, vertelden, dat zij in New-York verscheidene hunner landgenooten hadden gesproken, in dienst van de K. W. I. M., die met de „Nieuw-Amsterdam" van Holland naar New-York vertrokken.

Aangaande hun gestorven makkers deelden deze mede, dat zij gestorven zijn aan de Spaansche griep, een kort ziekteproces: hoesten, bloed opgeven, dood.

Zou deze ziekte, die thans in Europa woedt, ook naar Holland overslaan?

Treurig.

Woensdag j.l. heeft in de Moordenaarsstraat een droevig ongeval plaats gegrepen.

Een jongen, door een hond herhaaldelijk lastig gevallen en ten slotte gebeten, wilde het dier met een mes neersteken, doch trof daarbij een vrouw in het been. De jongen liep zelf naar den dokter om het geval te vertellen.

Naar het St. Elisabethsgasthuis vervoerd, is de vrouw spoedig door bloedverlies overleden. Medische hulp door Dr. Gaerste geboden, mocht niet meer baten.

Een les om er toch voor te zorgen geen honden los langs de straat te laten loopen.

K. W. I. M.

Den 27en Augustus is de „Oranje Nassau behouden in de haven van New-York aangekomen.

Het S.S. „Juno", dat den 2en September uit de haven van New-York vertrok, hoopt na zijn reis over Haïti den 18en ongeveer hier aan te komen met de Curaçaoënaars, in dienst van de K.W.I.M., uit Holland gekomen aan boord.

Het schip zal daarna zijn reis voortzetten naar Paramaribo.

Lelia.

De „Lelia", die Maandag niet naar Aruba en gisteren niet naar Bonaire is vertrokken, wordt opgekalefaterd.

Dit is reeds de tweede maal in korten tijd, dat deze pakketschoener zijn dienstreis niet kan vervullen.

De Eerw. p. H. S. Zoetmulder vertrok daarom gisteren met de „Stella" naar Bonaire.

Geruchten.

Aan het commissariaat van politie wist men officiëel niets af van een moordgeval op Aruba of Bonaire, noch van een dito in het bovendistrict.

Ook is er niemand gevankelijk naar hier overgebracht met de „Stella", gelijk verteld wordt.

Men hechte dus geen geloof aan al deze geruchten, die in omvang met den dag aangroeien. Daar, waar men het anders zeker moest weten, is men er onkundig van.

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven.

Juan Bais, Zulia Balorrian, Rita Benilia, Constancia, Hulianita Demei, Zjanet Dewein, Ana di Janbos, Barbolina di cura Saliña, Nina di Libie, Matilda Flement, Istele Guirigorio, Rosita Hernandez, Katarina Liberi, Adela Kanais, Rosenda Klaret, Eirginia Martines, Virginia Papa (2), Adolfo Pietri, Esclandina Rehder, Margarita Reyes, Enriqueta Roi, Anita Rotestam, Francisco Salcedo, Cornelio Zenmerman, Pedro Zijlstra.

Officiëele berichten.

Hierbij wordt bekend gemaakt, dat door den Gouverneur op een door Zijn HoogEdelGestrenge op den 31sten Augustus jl. verzonden telegram, luidende: „Her Majesty the „Queen of the Netherlands

„Hague

„Colony Curaçao respectfully ten„ders Your Majesty sincere congra„tulations

„Governor Nuyens."

op den 3den dezer uit Het Loo het volgende draadbericht is ontvangen:

„Governor Curaçao

„colony sincerest thanks congratu„lations

„Wilhelmina."

A. C. Toppenberg is aangesteld tot drijver van den motor op de motorboot van de havenpolitie en Jan van Dijk tot stuurman.

Wegens het voorkomen van pokken te Rio Hacha, Cartagena en Santa Marta heeft de Gouverneur quarantaine tegen deze plaatsen bepaald.

De 2de luitenant bij de stedelijke schutterij alhier J. H. Capriles is benoemd tot adjudant van den Gouverneur.

Mej. Emilia Debrot is eervol ontheven van de waarneming der betrekking van onderwijzeres in nuttige handwerken aan de openbare school op Bonaire.

Aan den opzichter bij den vuurtoren te Boca Spelonk op Bonaire H. T. Jonkhout is tot herstel van gezondheid drie maanden verlof naar Curaçao verleend; de hulpopzichter bij den vuurtoren ter Lage Westkust A. de Jongh is tijdelijk overgeplaats als opzichter van den vuurtoren te Boca Spelonk, de bode van den Gezaghebber L. Vegt tijdelijk belast met de betrekking van hulp opzichter van den Toren ter Lage Westkust, en J. H. Zijlstra tijdelijk aangesteld tot bode van den Gezaghebber.

Leandro P. Hart is tijdelijk aangesteld tot hulpopzichter bij den hulpopzichter te Boca Spelonk op Bonaire in de plaats van W. H. Muller, die tot tijdelijk agent van Politie is aangesteld.

Willem Florence is tijdelijk belast met de waarneming der betrekking van havenmeester en loods te Kralendijk op Bonaire.

De kommies eerste klasse op Aruba G. M. van der Dijs is overgeplaats op Caraçao, de eerste kommies tweede klasse op Aruba A. Leefgang bevorderd tot kommies eerste klasse en de derde kommies tweede klasse, op Curaçao D. Davelaar bevorderd tot tweede kommies tweede klasse en overgeplaatst naar Aruba.

C. F. C. van den Wall Arneman is tijdelijk benoemd tot derde kommies tweede klasse en werkzaam gesteld op Buitenbosch op Curaçao.

Aan Mevr. Antonia de Jongh, hoofdvlechtster aan de vlechtcursus aan de Overzijde alhier is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

De onderwijzer 2de klasse C. M. L. Maduro is ontheven van zijne werkzaamstelling aan de Wilhelminaschool op Curaçao en tijdelijk werkzaam gesteld aan de Emmaschool.

De onderwijzer 3de klasse aan de Emmaschool J. Muller is ontheven van zijne werkzaamstelling aan die school en openbaar gesteld bij het openbaar onderwijs op St. Martin als hoofd der school te Beneden Prinsenkwartier, en de tijdelijke onderwijzer 3de klasse S. J. Kruythoff ontheven van de waarneming der functiën van hoofd dier school met bepaling, dat hij aan die school werkzaam blijft.

Aan den Gezaghebber van Bonaire J. A. P. Thielen is om gewichtige redenen acht dagen verlof naar Curaçao verleend.

Aan Mevr. N. J. C. van Breemen-Kruyt onderwijzeres 1ste klasse, hoofd der Wilhelminaschool, is voor hoogstens één jaar vergunning verleend om aan hare school onderwijs te geven in de Spaansche taal.

Voor het tijdvak 1 October 1918—30 September 1921 zijn in de commissie van deskundigen ten einde de ambtenaren geneeskundig te onderzoeken ter bekoming van verlof te herstel van gezondheid van langeren duur dan drie maanden, benoemd tot leden de heeren D. H. A. de Casseres, H. Ferguson, arts, en Dr. N. Waterman, en tot plaatsvervangende leden de heeren J. H. M. Ellis en M. C. Henriquez, zoomede de gouvernementsgeneeskundigen op de eilanden buiten Curaçao.

H. v. d. Hoeven en Echtgenoote geven hierbij kennis van de geboorte van een zoon

Jacobus Antonius

Curaçao, 3 Sept. 1918.

DE OORLOG.

Een van de vele strategische beginselen van den beroemden krijgsman von Moltke, den „Schlachtenlenker" die in '70 de legers in Frankrijk leidde, was: „Eén ontactische zet kan een geheelen veldtocht doen mislukken." Wanneer dat gevleugeld woord op den tegenwoordigen toestand van het Westfront van toepassing is en bewaarheid, dan zouden wij als den ontactischen, overhaasten zet beschouwen het laatste Duitsche offensief op 15 Juli, dat zoo jammerlijk mislukte en in twee dagen was veranderd in een nederlaag en terugtocht, die tot op den dag van heden nog niet is tot staan gekomen.

Het succes lachte den Duitschers toe en zij waren in breede scharen aan de Marne gelegerd. Was 't misschien overmoed om den overgang te willen forceeren, en door een snellen opmarsch Parijs te naderen?

Wij weten het niet, maar dit is zeker, dat de Franschen niet meer verrast werden gelijk in Mei. Foch had zijn reserves klaar en kon er over beschikken, waar hij wilde. Toen volgden de vergeefsche aanvallen aan den overkant van de Marne, de terugslag, de vlucht, eerst langzaam, later overhaast, op het frontdeel Soissons-Rheims, later in den Atrecht-sector, thans over 't geheele front van Kemmel tot Rheims. En nog nergens vinden de Duitsche troepen een steunpunt, waarachter zij kunnen standhouden. Alle voorname steden zijn de Entente geleidelijk weer in handen gevallen; Soissons, Chateau-Thierry, Albert, Atrecht, Noyon, Bapaume, Peronne, Combles, Montdidier, Roye, Fismes, Lassigny, Ribecourt, plaatsen van min of meer strategische waarde. Thans worden Douai, Cambrai en St. Quentin bedreigd. De Fransch-Engelsche troepen staan er op ± 10 Km. afstand van, Lens is reeds gevallen, de straatweg Arras-Cambrai is in handen der Engelschen, Neuve Eglise, Givenchy worden weer genoemd, in Bailleul en Kemmel wappert niet meer de Duitsche vlag. En zoo zouden wij kunnen doorgaan wanneer wij al de kleinere plaatsjes wilden opnoemen, door de legers onder Foch heroverd.

De laatste berichten spreken over het nemen van een zeer sterk verdedigde, als tot een fort gemaakte barricade, de „Wotan Linie" of zooals de Engelschen zeggen, de „Emergency Line" ('n soort laatste toevlucht). De Canadeezen namen deze linie die aan de „Hindenburglinie" aansluit in het Zuiden en achter deze ligt in het Noorden. Zij is 8 Km. lang, van Drocourt tot Quéant en ligt Oostelijk van de lijn Lens-Arras-Bapaume. In de laatste 18 maanden gereed gemaakt, en verdedigd door elf divisies, dachten de Duitschers, volgens Parijs, haar onneembaar. De beide eindpunten werden eerst genomen en daarna door een frontaanval de linie zelf.

Ook de Belgen hebben in de buurt van Langemarck een klein succesje behaald.

Op het frontdeel Soissons-Rheims gaat de opmarsch van Franschen en Amerikanen zoo vlug niet. Wel tracht generaal Mangin van Soissons uit naar het Noorden op te dringen, maar op het plateau van Crouy en in de bosschen van Coucy en St. Gobain (waar de groote Parijs-beschieters staan of gestaan hebben) zijn het, volgens de Fransche berichten zelf, geen achterhoedegevechten meer doch wordt er een formeele veldslag geleverd.

In den Coucy-le Chateau-sector heeft Ludendorff zijn beste troepen dan ook samengetrokken, wel begrijpend, dat een doorbraak of een gedwongen snelle terugtocht hier de verbindingslijnen van den Duitschen rechtervleugel in gevaar brengen.

Om dezelfde reden heeft, naar Parijs meldde, generaal von Bülow de Beiersche reserves, 12 divisies sterk, om zich verzameld teneinde het plateau van Soissons te verdedigen.

De successen zijn ongetwijfeld aan den kant der Entente, een flink stuk Fransche grond is heroverd, doch de oude toestand van Maart j.l. is nog niet hersteld. Mag men een bericht van het Transocean News Service gelooven, dan staan er aan de zijde der geallieerden 1.500 000 man van de beste formaties, waaronder 28 Engelsche (ook koloniale) en 40 Fransche divisies, waarvan sommige al meer in den strijd zijn geweest en daarna hervormd.

De gevangenen, die de Entente heeft gemaakt, bedragen volgens de Fransche telegrammen, van 18 Juli tot 31 Augustus 128,000 man, waaronder 2700 officieren; 2000 kanonnen, 13.800 machinegeweren en 1734 mijnwerpers zijn veroverd benevens een ontzaggelijke buit aan oorlogsmateriaal en voedingsmiddelen.

De Franschen alleen maakten van dit aantal 76.000 gevangenen.

De verliezen aan de zijde van de geallieerden zullen ook kolossaal hoog zijn. Meldde een Times-bericht vóór twee weken niet het verlies in die week, 14,600 man groot, alleen aan *Engelschen* kant? Van de Amerikanen en Franschen hooren wij daaromtrent niets, wel, dat zij licht zijn in overeenstemming met de behaalde resultaten. Dit is een zeer rekbare uitdrukking.

Doch sinds die week, waarover de Times sprak, is de tegenstand der Duitschers, naar Franschen en Engelschen zelf melden, zeer toegenomen. Bij de „Hindenburg linie" ondervinden wij heftigen tegenstand, zeiden de Engelschen verleden week. Tusschen de Aisne en de Aislette weerstaan de Duitschers hevig, luidde het Fransche legerbericht dezer dagen.

Wanneer wij de beschrijving lezen over de inname van Noyon, zooals de kabel het deze week seinde, hoe daar elk huis als in een fort was omgeschapen, met talrijke machinegeweren bewapend, hoe de Duitschers van het eene huis in het andere konden vluchten door souterrains, hoe in ieder huis dan eerst de mitrailleurs moesten tot zwijgen worden gebracht, hoe er hevige straatgevechten werden geleverd en de Duitsche artillerie de toegangen tot de stad en den omtrek zwaar bombardeerde.

En hoe ook in de straten en op de puinen van Peronne uiterst verwoed werd gevochten, dan willen wij aan het gevallen krijgersaantal maar liever niet denken.

Dit alles maakt de overwinning voor de Entente-troepen glorievoller, maar geeft ook te denken, welke hevige verliezen er moeten geleden zijn. En dan gelooven wij, dat het Times-lijstje een voor *deze* week veel te laag cijfer aangeeft. En als wij dan in aanmerking nemen, dat er nu 6 weken lang door Amerikanen, Franschen en Engelschen offensief is gevoerd, waarbij de aanvaller de meeste dooden en gewonden, de verdediger de meeste krijgsgevangenen verliest, dan kan een eenvoudig rekensommetje van dit Times-lijst-cijfer een belangrijk hooger maken.

En om de maat der eerlijkheid van beschouwing vol te maken, hebben de Duitschers in het tijdperk 21 Maart — 30 Juni ook niet 200.000 krijgsgevangenen gemaakt met een buit van 2500 kanonnen en 15.000 machinegeweren, waarvan alleen in de periode 29 Mei — 9 Juni 80.000 man en 650 kanonnen, ongerekend zooveel als de Franschen in deze 6 weken? En was hun terreinwinst toen niet grooter?

Men begrijpe ons goed. Wij willen geenszins de praestaties der geallieerden verkleinen, noch Foch's prachtig manoeuvreeren beknibbelen, maar evenmin wenschen wij alles door één bril te zien en een krijgsperiode apart beschouwen en los maken van een geheelen veldtocht. Ook dát is tegen een eerlijke neutraliteit.

En waar wij nobele heldendaden weten te waardeeren, daar mogen wij ook berichten becritiseeren, die de waarheid niet raken en tendentieus worden gelanceerd. Tot dergelijke rekenen wij het Reutertelegram, dat de Canadeezen met verlies van slechts 25 man den Mont St. Quentin namen, die door 3000 Duitschers werd verdedigd.

Ook de „geruchten" uit Zürich, als zou de Beiersche kroonprins, in verbolgenheid op Ludendorff over diens ingezette offensief op 15 Juli, willen aftreden, verwijzen we naar het gerucht — alias fabelenrijk. Het is niet zoo moeilijk een gerucht in omloop te brengen.

De Duitsche telegrammen geven bedekt het echec hunner legers aan. Zij spreken over het vechten op „hun oude linies," over „nieuwe punten," geven toe, dat Noyon, Peronne Kemmel, etc. zijn hernomen door de Entente, melden, dat zij „over" Bailleul moesten terugtrekken, spreken over gevechten aan den straatweg Arras—Cambrai, doch weiden niet breed uit, naar verliezers-usances, over de geleden nederlaag.

De stemming in het binnenland zal er wel niet beter op worden; men smacht er zoo naar het einde en nu...... geen Parijs, geen Amiëns, geen Calais. O neen, de eerste trein Parijs-Boulogne-Calais heeft op 2 September weer de route over Amiëns kunnen maken.

Von Hertling trachtte deze week voor de Deutsche Katholische Studenten-Verein, die hem op zijn 75en verjaardag kwam complimenteeren, een bemoedigend woordje te spreken. De terugtocht verliep kalm en Duitschland wilde immers een defensief-oorlog. „Laat het hoofd niet hangen," zeide hij, „onze vijanden zullen tot onderhandelen moeten komen."

Op dit oogenblik onderhandelt er iemand, die nog geen vijand is, met het Duitsche Rijk. De berichten melden, dat de kanselier Dato's nota ('n soort ultimatum) niet heeft geaccepteerd en met een verslapping (misschien verbreking?) der vriendschapsbanden heeft gedreigd, zoo Spanje bij zijn houding volhardde. Maura zou daarop een kabinetszitting hebben gehouden, waarbij ook de koning, van St. Sebastiaan daarvoor overgekomen, tegenwoordig was. Naar men zegt, worden alle Duitsche schepen, in Spanje aanwezig, opgelegd, om zich schadeloos te stellen voor elk getorpedeerd Spaansch schip.

Ook deze moeilijkheden moet de Duitsche keizer nog doormaken. Aan het sterfbed van zijn dierbare echtgenoote, waarmee hij 30 jaren gelukkig heeft geleefd, komen de ongelukstijdingen uit Frankrijk, de vrees voor het onbekende in Rusland, de binnenlandsche moeilijkheden van bestuur, (partijenoneenigheid en kiesrechtkwestie) de groote levensmiddelschaarschte en zoo veel meer zijn zorgen al hooger opstapelen. Ook de Bulgaarsche koning had te Mannheim nog „zaken" met hem te bespreken. Dit is anders geen werk voor een waanzinnige, zooals koning Ferdinand toch gedoodverfd is.

Uit Rusland weinig nieuws, een sphinxachtig zwijgen. Alleen wist Kopenhagen te melden, dat Lenin door twee Socialistisch-Revolutionaire vrouwen zou zijn gedood. Men vond papieren op hem, die sonneklaar uitwezen, dat hij een Duitsch agent was. Nu, dit laatste kan ook waar zijn zonder het eerste.

Finland moet de koningskroon hebben aangeboden aan hertog Adolf van Mecklenburg-Schwerin door middel van een landdag-reputatie; de prins nam het aanbod aan.

Japan laat officiëel bekend maken, dat zijn troepen met de Roode Garde der Bolsjewiki in Siberië zijn slaags geraakt en voortgang maakten tot aan de rivier Usuri.

Ook uit Italië komen berichten over kleine rommelingen en schermutselarijen der Oostenrijkers aan de Monte Grappa; alles afgeslagen.

Pau naar Amerika en Gompertsz naar Engeland. De een waarschijnlijk tot instructie van het nieuwe leger en de officieren, de ander om op de Londensche Socialistenconferentie het onherroepelijk besluit mee te deelen van de Amerikaansche werklieden; „tot het bitter einde."

Op zee verloor de Fransche koopvaardijvloot de „Pampa" op weg naar Saloniki, de Italiaan de „Guiseppe Garibaldi" van 4000 ton, die op 200 mijl van de Braziliaansche kust in de lucht vloog door een dynamietbomontploffing.

Daar zullen Duitsche agenten wel meer van weten.

Buitenland.

De strijd tegen de duikbooten.

De „Manchester Guardian" beschrijft de moderne wijzen waarop de onderzeeërs worden opgezocht en vernietigd.

„Onlangs," schrijft het blad, „zag een torpedojager een vijandelijken onderzeeër, die aan de oppervlakte voer. Met volle kracht voer hij er heen. De manoeuvre was zoo snel uitgevoerd, dat de Duitscher geen tijd had gehad om te duiken. Binnen de dertig seconden, van het oogenblik af waarop de onderzeeër het eerst was gezien, was hij ook reeds geramd en had een grooten scheur in den scheepswand opgeloopen. Tegelijkertijd werd een waterbom uitgeworpen, welke „bevredigend ontplofte", zooals de commandant zich uitdrukte. De torpedojager zwenkte, keerde terug en liet weer een bom vallen. Een groote massa olie kwam aan de oppervlakte drijven, maar andere kenteekenen van de verblijfplaats van den onderzeeër waren niet te zien. Later bij een onderzoek op die plaats, bleek het vaartuig daar nog waarneembaar te zijn op de plaats, waar het gezonken was.

Een koopvaardijschip was dezer dagen van het convooi, waartoe het behoorde, afgedwaald, en werd door een torpedojager weder daarheen geleid. Juist toen de beide schepen weder bij het convooi waren aangekomen, werd een daartoe behoorend schip getorpedeerd. De torpedojager zwenkte onmiddellijk en voer met volle kracht naar de plaats waar de aanvaller zich moest bevinden. Even later gevoelde de torpedojager een hevigen schok en dadelijk daarop bemerkte een andere de periscoop van den onderzeeër en liet op die plaats een waterbom vallen.

Een hevige ontploffing volgde en de onderzeeër kwam achter den tweeden torpedojager boven water. Weder volgde een vlugge wending en de Engelsche schepen openden onmiddellijk het vuur. Vlug na elkander werden drie treffers waargenomen. De tweede torpedojager was het dichtst bij den onderzeeër, voer recht op hem aan, en sneed hem volkomen in tweeën. Beide helften kwamen even boven water en zonken daarna voorgoed.

Een andere torpedojager, die op jacht was, bemerkte aan stuurboord twee periscopen die op ongeveer 8 voet van elkander boven het water uitstaken. De torpedojager voer er heen en was op een vijftig meter afstands van de duikboot gekomen, toen deze dook. Een waterbom werd uitgeworpen op den weg, dien de onderzeeër moest volgen. Even na de ontploffing der lading werd een tweede en krachtiger ontploffing gehoord en gevoeld door allen, die zich aan boord van den torpedojager bevonden en een zwartachtige waterzuil werd een tien meter hoog opgeworpen. Een dun huidje olie verspreidde zich over de zee, dat zich vervolgens gedurende een paar uren steeds verder uitbreidde.

Kentering merkbaar.

Dr. Fried schreef in de „Neue Züricher Ztg." een artikel over von Kühlmann's jongste rede in den Duitschen Rijksdag. De leider der Friedenswarte ziet in v. Kühlmann's verklaring, dat het einde van dezen oorlog „durch rein militärischen Entscheidungen allein" niet verwacht kan worden, een — zij het dan ook met begrijpelijk voorbehoud uitgesproken — bereidwilligheid tot den vrede.

Dr. Fried is over Kühlmann's rede slecht te spreken. Zij ziet er zeer aanlokkelijk uit, doch is in waarheid vol klemmen en voetangels. Wat beteekent, vraagt dr. Fried, de uitdrukking: de grenzen, die de geschiedenis getrokken heeft, of die andere uitdrukking: een koloniaal bezit overeenkomstig onze grootheid en den rijkdom der door ons getoonde bekwaamheden? Daarmede kan elk Duitsch annexatieplan worden gedekt! En de verklaring over België is al even onaannemelijk.

Den Duitschen staatslieden, aldus Fried, wil nog altijd de bekentenis, de nobele, vrije en bevrijdende bekentenis, om de begane fout goed te maken, niet over de lippen komen. Zij zien blijkbaar nog altijd niet in, dat de wil, om België tot een ruilmiddel te maken, in stee van te bekennen: c'est plus qu'un crime, c'est une faute", de kern van het wantrouwen vormt, dat voor de Entente elken weg tot toenadering verspert. Zoolang men in Berlijn gelooft, trotsch en onvriendelijk te moeten afwijzen, zoolang begrijpt men in Berlijn niet, dat de Belgische vraag de fundamenteele kwestie vormt voor de vorming der toekomstige verhoudingen tusschen volkeren en staten. Alleen door de fout ten opzichte van België weder goed te maken, kan men „das gewisse Mass des Vertrauens in die gegenseitige Ritterlichkeit und Anständigkeit", waarvan v. Kühlmann sprak, weer in het leven roepen.

België blijft de „Fluch der bösen Tat", die steeds opnieuw „böses muss gebähren."

Aan het slot van zijn beschouwing spreekt dr. Fried de verwachting uit, dat v. Kühlmann's bekentenis in elk geval op het Duitsche volk een diepen indruk zal maken, die tot nadenken dwingt. En nadenken alleen kan het Duitsche volk uit het huidige labyrinth brengen.

Een onthulling?

Hollandsche bladen ontleenen aan de „Rhein. Westf. Ztg" een verklaring (?) waarom Nicaragua en Guatemala aan Duitschland den oorlog verklaarden.

Mexico had, om zijn financiën te regelen, dringend 300 millioen gouden pesos noodig en onderhandelde daarover met de Vereenigde Staten. Als voorwaarden voor deze leening bood het onder meer een koers van uitgifte van 100 pCt., een rente van 5 pCt. en een provisie van ½ pCt. aan. Welke echter waren de condities van de Vereenigde Staten? Een leening van 300 millioen gouden pesos, waarvan 100 millioen in machines, een koers van uitgifte van 86 pCt, een provisie van 3 pCt. en..... onmiddellijke verbreking van de diplomatieke betrekkingen met Duitschland, economische oorlog en spoedige oorlogsverklaring. Bij Mexico heeft deze poging geen succes gehad. Carranza wees de Noord-Amerikaansche voorwaarden botweg van de hand, zegt het blad, maar men kan zich thans voorstellen, hoe Nicaragua en Guatemala er toe gekomen zijn, Duitschland den oorlog te verklaren!

Laf verraad.

Over het verraad bij het Oostenrijksche offensief aan de Piave is bekend geworden, dat het offensief tot in de kleinste bizonderheden verraden was, tengevolge waarvan ook de Oostenrijksche schijnaanval bij Tonale zonder uitwerking is gebleven. De Italiaansche opperbevelhebber wist, dat op dit punt een schijnaanval werd voorbereid en dat de hoofdaanval aan den Piave en den Montello zou plaats hebben. De Italianen waren tot op het uur van het offensief ingelicht, zoodat zij reeds van te voren met een storend spervuur den vijandelijken opmarsch tegemoet traden.

Portugal.

Volgens berichten uit Portugal bevatten de bladen uit Lissabon onlangs een officieuse nota, waarin wordt medegedeeld, dat de pauselijke nuntius te Madrid te Lissabon is aangekomen en in een audiëntie bij den president der republiek heeft verklaard, dat Z. H. de Paus vurig een verzoening tusschen Portugal en de H. Stoel wenscht. Portugal heeft reeds een stap in de richting der gewenschte bevrediging gedaan, door de wijziging der wet op de scheiding van Kerk en Staat en Z. H. de Paus zijnerzijds wenscht nu de Portugeesche regeering te doen weten, dat hij Portugal gaarne opnieuw officieel bij het Vaticaan vertegenwoordigd zou zien.

Dr. Sidonius Paes gaf den Nuntius de verzekering dat hij met ware voldoening kennis nam van deze gevoelens en dat de Portugeesche regeering zeker niet in gebreke zou blijven daaraan te beantwoorden, door zeer spoedig een diplomatieken vertegenwoordiger bij Z. H. te benoemen.

Goede oogst en kwade oogst.

De groentenoogst is in Duitschland in vollen gang. De aanvoer op de markten der groote steden, zooals Berlijn en Keulen, is af en toe zoo groot, dat het aanbod de vraag ver overtreft. In Berlijn was de aanvoer van asperges zoo enorm, dat de verkoop aanmerkelijk beneden den maximumprijs plaats had. In Keulen moest een groot gedeelte van den groentenaanvoer voor liefdadige doeleinden gebruikt worden, daar de bevolking reeds meer dan genoeg had. In heel Duitschland zijn de vrouwen druk aan het conserveeren voor den winter. Nooit is er zooveel groente in Duitschland „ingemaakt" als dit jaar.

Ook de fruitoogst belooft goed te worden, de appeloogst zelfs zeer goed.

Daarentegen is de fruitoogst in Kent totaal mislukt De „Daily Express van 4 Juli schrijft ten minste hierover:

„Een expert heeft verklaard, dat de vooruitzichten voor den fruitoogst in Kent (Engeland) de slechtste sinds 50 jaren zijn. Allerlei soorten vruchten met name kersen, pruimen, appels en kwetsen, zijn ten gevolge van de afwisselende koude en hitte verdwenen. Er zal dit jaar in Kent geen fruit zijn en dit wordt als weinig minder dan een ramp beschouwd."

De Spaansche griep.

De zoogenaamde Spaansche griep heeft zich nu ook over heel Duitschland uitgebreid en wint o. a. te Berlijn, Magdeburg en Stuttgart onrustbarend veld. Te München woedt de ziekte in hevige mate. In Dantzig zijn gevallen geconstateerd in de garnizoenshospitalen.

De Charité te Berlijn heeft 50 zieken afgewezen en een tiental patienten opgenomen. Een zaal met 30 bedden werd, wegens besmetting, gesloten. Doktoren en pleegzusters kunnen zich niet tegen het gevaar van besmetting vrijwaren en moeten dat op den koop toenemen.

Het Rudolf Virchow-ziekenhuis nam Maandag 35 grippatienten op. Ook in het Urban-ziekenhuis en in het ziekenhuis Moabit werden talrijke zieken opgenomen.

In een heele reeks openbare bedrijven, heeft de nieuwe ziekte in de laatste dagen een groot getal absenties ten gevolge had. In een afdeeling van een groote bank zijn alle vrouwelijke ambtenaren ziek.
